

Az én rendszerváltásom 20. Györffy István nyomában 3. rész Közösség és különbség

A falu határán kettős nyelvű felirat a „forradalom” óta: *Finis és Várasfenes*. Ez utóbbi jelzi, hogy a falu fölé magasodó hegyen áll még ma is a IV. Béla idejében épült vár romja, amelyet hiedelmek vesznek körül. Mondákat beszélnek a benne élő, kincseket őrző, nagy szakállú *őregpapról*

, a Nagyváradig és a Körösig vezető alagútról. A tábla ma megbékélést hirdet, de tudjuk, hogy a magyar feliratot többször leverték, lefestették éretlen emberek. Ez jelzi, hogy mégsem minden nyugodt. A régi tanácselnök-bár tud magyarul-, soha nem szólal meg e nyelven, az új polgármester azonban szívesen beszél kivel-kivel anyanyelvén, noha maga moldvai román, s itt tanulta a magyar nyelvet.

A faluban három templom van. Az alsórészen református, a felsőrészen az ortodox templommá minősített egykori görög katolikus templom, s a kettő között az adventista imaház. Ez kis gyülekezet, de külön temetője, imaháza van a híveknek. Valamennyien magyarok.

A település a Fenes vagy Nagypatak két partján helyezkedik el, egyetlen hosszú utcát alkotva. Több kis híd visz át a bővizű, kristálytishta patakon, amely eső után hirtelen megdagadt, s zavarossá vált. A patakban sulyokkal mosnak az asszonyok, lehajtják itatni a hazatérő lovakat, a gyermekek duzzasztógátákat építettek rajta, hogy így mellig érő vízben fürdhessenek. A libák, kacsák szinte fehérre lepik a vizet néhol, s a kövek között csörgedező vízben pisztrángra vadásznak a gyerekek, felemelve a kerekre csiszolt köveket, s bicskával, villával alászúrva ejtik a zsákmányt. A patak partján kisvasút pöfög néhány kocsival, s viszi a hegyekbe a kis gőzös a munkásokat, a gombászni, áfonyázni indulókat. Szinte idilli kép ez, s mindenképpen olyan korszakot idéz fel, amely nálunk jó 50-60 éve letűnt már. Itt nemcsak gyermekek, hanem felnőttek is mezítláb járnak, még nyári, száraz időben, s reggel hatkor tülköl a csordás, vagy bőgneek este hét óra tájban a duzzadt tőgyű jószágok a kapu előtt.

A házak zárt, egységes frontú után alkotnak, hatalmas fa- vagy bádorgborítású fakapukkal. A zárt udvarok és házak azonban újak. Györffy István még elvéve látott frontálisan az utcán álló házakat. Ma viszont mi csak nyomaival találkozunk a régi, bár hasonló elvű telekelrendezésnek, amikor a ház még véggel nézett az utcára, s előtte kis, elkerített virágoskert volt. A házak szépek, tiszták, s belül a csűr által négyszögre zárt udvart fekete és fehér futószőlőtől árnyékolt lugas zárja le. Az udvar régi épületei, a csűr, a vele egy fedél alá épített istálló és szín, megújulni látszanak. A visszakapott földek fellendítették az állattartást, s ma a kollektív

gazdagság „százastállói” állnak üresen.

A románok lakta felső részen a telkek kisebbek, de a házak ugyanilyen elven rendeződnek el. Sem festésben, sem építkezési stílusban nem látni, hogy már nem magyarok között járunk. Egy helyen fát raknak le, s románok és magyarok egyaránt segítenek behordani az udvarba, s ott szép rendbe rakni. Együtt isszák meg a savanykás, direkttermő bort munka végeztével. Egyik éjszaka tűz ütött ki, s egy magyar családnak leégett a háza. Nemcsak oltani, hanem a következő napokon építeni segíteni, építőanyagot hordani is együtt mennek a különböző nemzetiségűek. Két nap, s már meszelnek. Két nap, s már meszelnek. Vasárnap a lelkész és a pópa a maga hívei között hirdet gyűjtést a károsultak megsegítésére, s hasonlóan a polgármester is. Jánosfalván, a Feneshez tartozó, többségében román településen lagzi előkészületeit videózzuk. A menyasszony román, a vőlegény szintén. Mindkét háznál vágják, kopasztják a „majorságot” (itt ez a baromfi neve), taglózzák a borjút, ölik a disznót. Az egész falu hivatalos a lakodalomba, s magyarok, románok darabolják a húst, isszák a pálinkát, sört. A lagziba magyar és román vendégeket is kielégítő zenekart várnak Nagyszalontáról.

Itt erős a közösségi élet. A köznapi emberek számára nem román-magyar megkülönböztetés van, hanem szomszéd vagy falubeli, barát vagy ellenség. Mindketten őrzik kultúrájukat; ha ez a viselet elhagyása miatt már látványosan alig fogható meg. Legfeljebb néhány idősebb asszony visel még régi, de nem rendbe állítható ruhadarabokat.

A magyar lakásokban, lévén reformátusok, olajnyomatú képek adnak hírt a nemzetiségről: az aradi vértanúk, Kossuth búcsúja, Rákóczi a feleségével, vagy éppen Zita királynő, IV. Károly, sőt Vilmos császár képe. A románoknál ikonok, gyertyák, búcsúfiák. Egyik verselő –igen tehetséges, de iskolázatlan ember– karácsonykor mindkét nemzetre áldást kér:

Nemcsak a gyermekek, a nép is ünnepel,

Hogy ki milyen nyelven, senkit sem érdekel...

Adja Isten nekünk, hogy békében éljünk,

Írta: Szabó László

2012. július 21. szombat, 11:29 - Módosítás: 2018. április 03. kedd, 19:24

Minden jó keresztyén legyen a testvérünk.

Őseink példája előttünk lobogjon,

Falunkban szeretet békesség honoljon...

(Folyt.köv.) Megjelent: Új Néplap 1991. október 3.